

इतिहासाचार्य वि. का. राजवाडे मंडळ, धुळे या संस्थेचे त्रैमासिक

॥ संशोधक॥

पुरवणी अंक ४९ - मार्च २०२४ (त्रैमासिक)

• शके १९४५

• वर्ष: ९२

• पुरवणी अंक : ४९

संपादक मंडळ

प्राचार्य डॉ. सर्जेराव भामरे

प्राचार्य डॉ. अनिल माणिक बैसाणे

• प्रा. डॉ. मृदुला वर्मा

• प्रा. श्रीपाद नांदेडकर

अतिथी संपादक

डॉ. मृणालिनी शेखर
 प्रो. (डॉ.) पांडुरंग भोसले
 प्रो. (डॉ.) कामायनी सुर्वे

* प्रकाशक *

श्री. संजय मुंदडा

कार्याध्यक्ष, इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे ४२४००१ दूरध्वनी (०२५६२) २३३८४८, ९४२२२८९४७१, ९४०४५७७०२०

Email ID: rajwademandaldhule1@gmail.com rajwademandaldhule2@gmail.com

कार्यालयीन वेळ

सकाळी ९.३० ते १.००, सायंकाळी ४.३० ते ८.०० (रविवारी सुट्टी)

सदस्यता वर्गणी : रु. २५००/-

विशेष सूचना: संशोधक त्रैमासिकाची वर्गणी चेक/ड्राफ्टने 'संशोधक त्रैमासिक राजवाडे मंडळ, धुळे' या नावाने पाठवावी.

अक्षरजुळणी : सौ. सीमा शिंत्रे, पुणे.

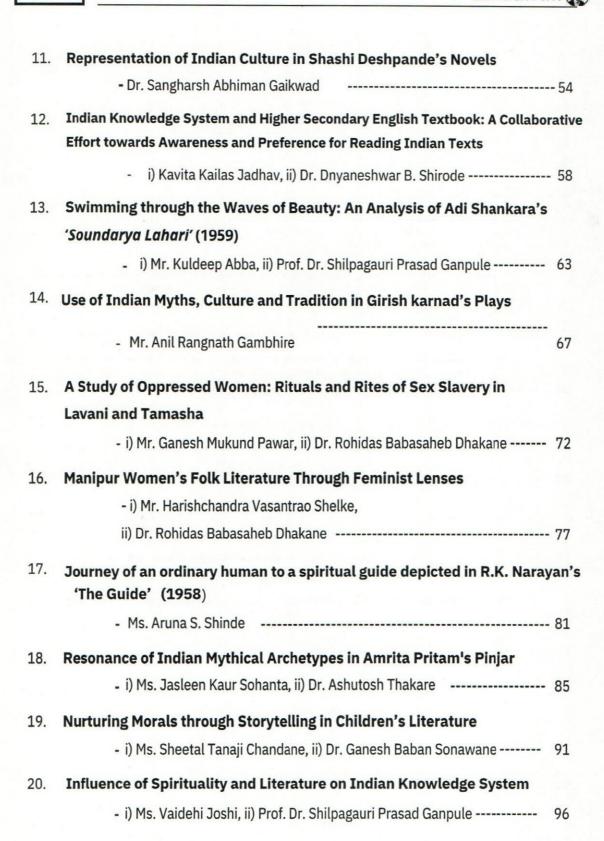
टीप : या नियतकालिकेतील लेखकांच्या विचारांशी मंडळ व शासन सहमत असेलच असे नाही.

1.	Indian Classical Theatre: A Colossal Influence on Modern Indian Drama	
	- Dr. Anand Uddhav Hipparkar	9
2.	Myth and Realism in Hayavadana by Girish Karnard	
	- Dr. Anil Gaman Ahire	15
3.	Intersections of Indian Knowledge Systems, Culture, and Identity in Indian	
	English Literature	
	- Ankit Wadatkar	19
4.	Manache Shloka by Samarth Ramdas Swami: Guide for Psychological Well-Being	
	- Dr. Archana Pandit	24
5.	Gender Disparity: An Ongoing Battle for Equality in India	
	- i) Archana Singh, ii) Dr. Rajendra Sarode	28
6.	Indian Knowledge Systems (IKS) and Its Impact on Literary Discourse	
	- Dr Sandeep Hanmantrao Patil	33
7.	Indian Knowledge System and its relevance to literature	
	- Dr. Anuradha Ghodke	38
8.	English Literary Criticism: 16th to 19th Century Literary Criticism	
	- Dr. Kamble Satwa Ramchandra	42
9.	What Makes Us Human: A Multifaceted Investigation	
	- Dr. Laxman Arun Kshirsagar	46
10.	Concept of Consciousness: East precedes West	
	- Dr. Neelkanth Jagannath Dahale	50

पुरवणी अंक ४९ - मार्च २०२४

पुरवणी अंक ४९-मार्च २०२४

21.	Marathi Literature Influenced by Sant Tukarama's Writing
	- i) Prof. Pradeep Dattatraya Kadam, ii) Dr. Vinita Basantani 102
22.	Indian Values and Literature: A Brief Study
	- i) Pooja Sonwane, ii) Prof. Dr. Shilpagauri Ganpule 104
23.	Influence of Indian Knowledge System (IKS) On Literature
	- Dr Prachi Sinha 114
24.	Rituals-Rites in Chetan Bhagat's Two States: The Story of My Marriage
	- i) Prajakta Changdeo Jogeshwarikar, ii) Prof. Sandeep P. Khedkar 117
25.	The Depiction of Values in Mahesh lkunchwar's play 'Holi'
	- Pancham Rahul Vijay 121
26.	Examining the Relationships between Spirituality and Literature:
	A Spiritual Consciousness Journey
	- Mr. Rohit Rajendra Warvadkar 123
27.	Beyond The Margins: Folklore As Subtext in Girish Karnad's Plays Nagamandala
	- Dr. Sunanda S. Shelake 128
28.	Exploring Indian Cultural Heritage: Insights from Sarojini Naidu's Folk Poetry
	- i) Mrs. Rupali Datta Pokharkar, ii) Prof. Dr. Shilpagauri Prasad Ganpule 132
29.	The Interplay of Traditional Indian Values and Modern Western Influences
	in Amulya M alladi's <i>The Mango Season</i>
	- i) Ms. Prerana Mahadev Kshirsagar, ii) Prof. Dr. Manjusha Dhumal 136
30.	A Place of Mythology in R.K. Narayan's 'The Financial Expert' (1952)
	- Mr. Esak Sayyad Shaikh 140
31.	An Overview of Indian Story Telling Tradition in The Context of Indian
	Knowledge System
	- Dr. Ganesh B. Sonawane 145

पुरवणी अंक ४९ - मार्च २०२४

(4)

32.	Unrevealed Facts and Facets of Caste and Societal System in India as Depicted	
	in Sita Warrior of Mithila (2017)	
	- i) L. Vijayalakshmi, ii) Prof. Dr. Shilpagauri Prasad Ganpule	148
33.	Ecological Crisis in Amitav Ghosh's 'The Hungry Tide'	
	- Ashok Vitthal More	154
34.	Present status and views of Teacher Educators towards Teaching of Phonetics	
	in Training Colleges: A Study	
	- Dr. Vijay Santu Patole	158
35.	Indian Knowledge System: Vedic Period to the Contemporary Indian English Drama	ı
	- Dr. Ayodhya Kalyan Jadhav	164
36.	Sanskrit Theatre: Milestone in the Indian Drama	
	- Dr. Santosh Dadu Ghangale	168
37.	Toru Datt's Verse: Myths into Poetic Rendering	
	- Dr. Mrunalini Vasant Shekhar	171
38.	IKS and Indian Folktales	
	- Avinash Bhagwan Shelke	175
39.	The Role of Tradition in Kamala Markandya's Nectar in a Sieve	
	- Smt. Dipali Sadashiv Suryawanshi	179
40.	A kaleidoscopic survey of Indian Classical Drama (Sanskrit Theatre):	
	Its Historical significance and Development	
	- Dr. Ganesh Chintaman Wagh	183
41.	भारतीय ज्ञान परंपरा आणि गोंदिया जिल्ह्यातील 'बहुरूपी' लोककला	
	भूमेश्वर शंकर शेंडे	189

पुरवणी अंक ४९ - मार्च २०२४

42.	भारतीय ज्ञान परंपरा :लोकसंस्कृतीवाहक पोतराज	
	- डॉ.धनाजी उर्फ धनंजय सोमनाथ भिसे	193
43.	मराठी कादंबरीतील आदिबंध व मिथक समीक्षा	
	- डॉ. गजानन विठ्ठलराव भोसले	199
44.	भारतीय महाकाव्यामध्ये स्त्रियांच्या भूमिकाः चिकित्सक अभ्यास	
	- १) डॉ. भिमराव दुंदा केंगले, २) डॉ. राजेंद्रकुमार सुखदेव देवकाते	211
45.	मिथकांची सांस्कृतिक भौतिकतावादी उकल: गिरिश कार्नाड यांच्या नाटकांचे ऐतिहासिक योगदान	
	- डॉ. माधुरी पाथरकर	216
46.	भारतीय ज्ञान प्रणाली आणि आदिवासी साहित्य	
	- १) निलोफर इसाक पठाण, २) प्राचार्य डॉ. अरुण कोळेकर	221
47.	भारतीय ज्ञान प्रणाली आणि आदिवासी विवाहविधी	
	- १) प्रो. डॉ.पांडुरंग भोसले, २) डॉ. सचिन रूपनर	225
48.	साहित्यातील मिथके (मराठी नाटक आणि मिथक)	
	- डॉ. राजश्री पराग देशपांडे	229
49.	भारतीय ज्ञान प्रणाली आणि साहित्यातील मिथके	
	- १) डॉ. ढोके भास्कर सुखदेव, २) उगले रामेश्वर भिकाजी	232
50.	भारतीय ज्ञान प्रणाली व ग्रामीण मराठी साहित्यातील धनगर समाज संस्कृतीचे दर्शन	
	- प्रा. डॉ. संदीप वाकडे	236
51.	भारतीय ज्ञान प्रणाली आणि शांता शेळके यांचे अनुवादित साहित्य	
	- शिल्पा चंद्रकांत पाटील	239
52.	भौगोलिक दृष्टीकोनातून भारतीय ज्ञानप्रणाली आणि समाजभाषा विज्ञानाचा अभ्यास	
	<mark>- डॉ. शुभदा सुरेश लोंढे</mark>	242

53.	भारतीय शिक्षण प्रणाली आणि संत साहित्य	
	- डॉ. स्नेहल संजय मराठे	- 248
54.	भारतीय ज्ञान प्रणाली आणि संत साहित्य	
	- स्वप्नाली प्रवीण बिरनाळे	- 251
55.	भारतीय ज्ञान प्रणाली आणि आदिवासी समाजजीवन व बोलीभाषा	
	- डॉ. वीणा माळी	256
56.	महाराष्ट्रातील संत साहित्याचा कृषी अनुबंध: चिकित्सक अभ्यास	
	- प्रा. विठ्ठल व्यंकटी कसले	- 258
57.	भारतीय ज्ञानप्रणाली आणि मराठी लोकसाहित्यातील नृत्यप्रकार : एक आकलन	
	 मुंढे गोविंद देवराम 	- 262
58.	भारतीय ज्ञान प्रणाली आणि लोकसाहित्यातील रूढी, परंपरा व संस्कृती	
	- प्रो. (डॉ.) बाबासाहेब शेंडगे	266
59.	गौतम बुद्धांच्या धम्मातील 'करुणा-मैत्री-बंधुभाव' आणि बाबुराव बागूल यांचे कथात्म साहित्य	
	- डॉ. अश्विनी आत्माराम तोरणे	269
60.	भारतीय मूल्य एवं साहित्य (रामवृक्ष बेनीपुरी के 'सुभान खाँ' तथा 'सरजू भैया'	
	कहानियों के विशेष संदर्भ में)	
	- डॉ.बेबी श्रीमंत खिलारे	273
51.	कविता का सौन्दर्यशास्त्र और उसके सामाजिक निहितार्थ	
	 डॉ. अरुण प्रसाद रजक 	276
52.	स्त्री विमर्श की हस्ताक्षर : राजी सेठ	
	– प्रा डॉ द्वारका गिते–मुंडे	281
53.	समकालीन हिंदी साहित्य मे नारी अस्मिता और अभिव्यक्ति के विविध आयाम. (मानवतावादी दृष्टि)	
	• पा डॉ गंजना वर् टे	205

	i,	-	-	ú.	
	r	6	42.	Ŷ.	\
4		Ø	29	y	٦
- 1		ч		v	- 1
-3	ı.	4	٧C	0	,

संशोधक

64.	समकालीन आदिवासी साहित्य और जीवन	
	- डॉ. विद्या बाबूराव खाडे	288
65.	भारतीय ज्ञान प्रणाली एवं नई शिक्षा नीति २०२० में सांस्कृतिक चेतना	
	- डॉ राखी के शाह	291
66.	भक्तिकालीन साहित्य और जीवन मूल्य	
	- त्रिवेणी विश्वजीत जाधव	295
67.	लोकसाहित्य की प्राचीन परंपरा एवं परिचय	
	- प्रा. डॉ. सारिका आप्पा भगत	299
68.	लोकसाहित्यकार – डॉ. हरिसिंह पाल	
	- 1) प्रा.मेघा बाबासाहेब तळपे, 2) डॉ.हनुमंत दशरथ जगताप	303
69.	महानगरीय कथा साहित्य में नारी विमर्श	
	- डॉ. पवार सीताबाई नामदेव	305
70.	नादिरा बब्बर कृत 'सुमन और सना' नाटक में अभिव्यक्त रंगमंचीय दृष्टि	
	- 1) प्रो. डॉ. सदानंद भोसले, 2) विजय देवकर	308
71.	भारतीय ज्ञान परंपरा और संत साहित्य	
	 प्रा.डॉ.वैशाली विट्ठल खेडकर 	312
72.	'श्रीमद्भगवद्गीता' के विचारों की प्रासंगिकता: 'गाथा कुरुक्षेत्र की'	
	- प्रो. (डॉ.) कामायनी गजानन सर्वे	316

Exploring Indian Cultural Heritage: Insights from Sarojini Naidu's Folk Poetry

i) Mrs. Rupali Datta Pokharkar

ii) Prof. Dr. Shilpagauri Prasad Ganpule

Research Scholar Professor and Research Supervisor Research Centre for PhD in English, Prof. Ramkrishna More College, Akurdi, Pune.

Abstract:

Sarojini Naidu popularly known as the Nightingale of India, was not only a prominent politician but also a prolific poet whose works beautifully depicted the richness of Indian culture. Naidu's poetry often reflected Indian traditions. culture, and nature, while also addressing issues like gender inequality and colonialism. Her enduring legacy as a key figure in Indian history continues to inspire future generations. Indian folk poetry, on the other hand, is a reflection of the diverse cultural heritage of the country, passed down through generations orally. Indian folk poetry, such as ballads, epics, and couplets, reflects the daily lives and social dynamics of various communities. It preserves ancient wisdom and traditions, offering insights into the ethos and values of different regions in India. This study examines the representations of Indian culture, traditions, and rituals in Naidu's folk poetry. This paper also explores the role of her folk poetry in preserving and transmitting cultural knowledge across generations,

Keywords: Sarojini Naidu, Indian culture, folk poems, customs, traditions

Sarojini Naidu, born in Hyderabad, India on February 13, 1879, was a versatile person. She is not only a respected poet but also a notable political leader. She was the first Indian woman to lead the Indian National Congress and was instrumental in the independence movement with figures like Mahatma Gandhi. Her poetic works, known for their beauty and vivid imagery, received praise both at home and abroad. She published four volumes of

poetry, The Golden Threshold (1905), The Bird of Time (1912), The Broken Wing (1917) and The Feather of Dawn (1961, posthumously) Her works empower marginalized voices and foster a sense of belonging among diverse populations through social cohesion and resistance. Her poetic style is heavily influenced by folk tradition, enriching her works with a distinct cultural resonance. Indian folk poetry represents the collective expression of India's diverse cultural heritage, passed down through generations via oral tradition. It covers a wide area of forms, including ballads, epics, folksongs, and couplets, often reflecting the daily lives, beliefs, rituals, and social dynamics of various communities across the country. It holds great significance not only as a literary art form but also as a cultural repository, offering insights into the ethos, values, and worldview of different regions and communities within India.

Some scholars have extensively analysed Naidu's poetry, emphasizing its significance in preserving and promoting Indian cultural identity. However, there remains a need for further research to fully examine its multifaceted dimensions. Future studies could delve deeper into the regional variations present in Naidu's folk poetry, as well as examine its reception and impact on contemporary cultural discourse. The influence of folk tradition on Naidu's poetic style is significant throughout her works, enriching her verses with a distinct cultural vibrancy. From the oral traditions and storytelling techniques of Indian folk poetry, Naidu infuses her writing with colourful imagery, rhythmic cadences, and expressive language. Her poems often encompass elements such